

Wat er ook gebeurt: wij gaan weer beginnen!

*Rede uitgesproken door Geert ten Dam, voorzitter
Collegevoorzitter UvA, tijdens de Opening
Academisch Jaar 2020-2021 op maandag 31 augustus
2020.*

Beste allemaal,

Wat er ook gebeurt: wij gaan weer beginnen!
Daar ben ik blij om – al is de manier waarop wij
starten, heel bijzonder. Een half jaar geleden had ik
niet kunnen bedenken dat wij hier slechts met een
klein groepje mensen aanwezig zouden zijn. En dat
het grootste deel van mijn toehoorders achter een
scherm zou zitten.

Beste mensen, het is wat het is. We gaan ook onder
deze bijzondere omstandigheden met hart en ziel
wetenschap bedrijven. Ik heet jullie welkom bij de
opening van het academisch jaar. Een speciaal welkom
voor onze nieuwe eerstejaarsstudenten; ik hoop dat
jullie je weg vinden binnen de UvA en in onze
prachtige stad.

Ik sta vanmiddag kort stil bij de gevolgen die corona
tot nu toe voor ons heeft. Daarna kijk ik graag met
jullie vooruit, naar een hoe dan ook *extra* uitdagend
jaar.

Laat ik beginnen met corona en de
gezondheidsproblemen die het virus kan
veroorzaken. Ik hoop van harte dat de meesten van
jullie deze problemen bespaard zijn gebleven. Ik leef
mee met wie wél fysieke gevolgen ondervindt van het
virus, of een naaste heeft voor wie dit geldt. Er wordt
nu een groot appel gedaan op juist jongeren – op
studenten – om de coronaregels te volgen en te
voorkomen dat het virus zich verder verspreidt. Ik zie
hoe onze studie- en studentenverenigingen hun
verantwoordelijkheid hierin nemen en ik vind dat
knap. Laat ons weten wat we kunnen doen om jullie

te helpen.

Corona bracht niet alleen gezondheidsproblemen,
ook andere zaken. Goede en slechte, en combinaties
daarvan. Goed vind ik de enorme *boost* die het online
leren heeft gekregen. We hebben met één grote stap
de digitale drempel genomen waartegen we in het
onderwijs al een tijdje aanliepen. Velen van jullie
hebben letterlijk dag en nacht gewerkt om studenten
online onderwijs te kunnen geven. In no-time was er
op Canvas een pagina *Keep on Teaching* met
praktische informatie en tips. De mensen van ICT
Services maakten het mogelijk om veilig online te
leren en te werken.
Chapeau voor allemaal!

Wat ook goed was om te zien, was dat veel
medewerkers elkaar hielpen. Ik hoop van harte dat we
dit teamwerk kunnen voortzetten. Daarmee geven we
een stimulans aan een speerpunt in ons HR-beleid.
Dat speerpunt is: gelijke erkenning *voor* en
waardering *van* onderwijs en onderzoek, en ook van
individuele én teamprestaties.

Helaas bracht corona ook minder goede dingen, of
versterkte de crisis bestaande problemen. De
werkdruk was al niet misselijk en is er niet minder op
geworden. UvA-medewerkers die thuis op meer dan
volle kracht doorwerkten, keken waarschijnlijk met
een schuin oog naar anderen die in de weer gingen
met yogamatjes en verfblikken. Vandaag, bij de start
van het academisch jaar, verschijnt een pamflet van
WOinActie met maar liefst 40 stellingen over de
wetenschap. Dat pamflet legt de vinger op een aantal
zere plekken, waaronder de oorzaken van werkdruk.
Het verdient het om gelezen en bediscussieerd te
worden.

Nog een negatief effect van corona is dat onderzoek
soms volledig tot stilstand kwam. Bijvoorbeeld omdat

laboratoria sloten, proefpersonen niet beschikbaar waren of medewerkers voorrang gaven aan online onderwijs en studenten. Deze stilstand vergroot de onzekerheid onder onderzoekers met een tijdelijke aanstelling. Als college zullen wij niet schuwen een stevig gesprek over oplossingen te voeren met de betrokken ministeries en NWO. Maar we zullen er ook zelf voor zorgen dat jonge wetenschappers met een tijdelijke aanstelling niet de dupe worden van deze crisis. Er is de mogelijkheid van contractverlenging indien dat nodig is voor het afronden van hun onderzoek.

Tot zo ver de gevolgen van corona waarmee wij op dit moment als universiteit moeten dealen. Wat wij kunnen leren van de crisis en hoe wij negatieve gevolgen kunnen ombuigen naar gewenste vernieuwingen, is onderwerp van gesprek. Ik deel graag met jullie enkele gedachten over ons academisch onderwijs in de nabije toekomst.

De eerste gedachte is dat we alleen duurzaam uit de crisis komen als we elkaar óók fysiek blijven ontmoeten. Online leren en werken is noodzakelijk en goed als het méér – en niet minder – ruimte geeft voor echte face-to-face contacten. Ik weet niet hoe het jullie vergaat, maar na een dagje zoomen ben ik doodop. Meer dan normaal moet ik focussen op wat er wordt gezegd. Ik mis het oogcontact en de lichaamstaal, en de stiltes die vallen zijn ongemakkelijk. En vooruit, ik word ook moe van mijn eigen hoofd steeds in beeld. Échte interactie vindt plaats in fysieke bijeenkomsten. Daarin krijgen studenten feedback, debatteren en sparren we, en ondernemen we sociale activiteiten. Alleen in zulke bijeenkomsten vindt ware academische vorming plaats.

De tweede gedachte is dan ook dat hybride vormen van onderwijs ons kunnen helpen om onze kwaliteit verder te verhogen. We zoeken naar slimme combinaties van online en on campus leren. Daarbij kunnen we wellicht het aanbod van universiteiten wereldwijd betrekken. Andersom kunnen studenten elders profiteren van wat de UvA te bieden heeft. Dit biedt ook nieuwe kansen om de toegankelijkheid van

het universitair onderwijs te vergroten. Bij onze zoektocht naar slimme combinaties gebruiken we onze ervaringen van de afgelopen maanden. En ook wetenschappelijke literatuur over de effectiviteit van hybride programma's. Ons instellingsplan voor de komende zes jaar, dat in de maak is, speelt hierop in.

Mijn laatste gedachte over het nieuwe jaar staat los van het voorgaande, maar is niet minder belangrijk. Een jaar geleden benadrukte ik het belang van sociale veiligheid voor studenten en medewerkers. Het gaat op dit gebied nog niet goed. Elke melding moeten we serieus nemen en zorgvuldig onderzoeken. Een externe commissie kijkt hoe we sociale onveiligheid nu aanpakken en hoe dat beter kan. We hebben voor alle zekerheid tijdelijk een extra – en ook extern – meldpunt ingericht. Maar het belangrijkste is dat we meer werk maken van een cultuuromslag. We mogen niet weggijken, we kunnen elkaar beter aanspreken op grensoverschrijdend gedrag. Een open, transparantie cultuur is de beste bescherming tegen zulk gedrag.

Terug naar de bijzondere omstandigheden van het afgelopen half jaar. Hoe hebben studenten het beleefd? Dat kan Reinout Wiers, hoogleraar ontwikkelingspsychopathologie en initiatiefnemer en trekker van UvA Care, ons vertellen. Hij deed onderzoek naar het welzijn van studenten in coronatijd.

*[Start tweegesprek Geert ten Dam en Reinout Wiers:]
Reinout, zou je misschien eerst iets kunnen vertellen over de achtergrond van jullie onderzoek naar mentale problemen bij studenten en corona?*

... en toen kwam Covid, wat deed dat met onze studenten?

Wat zou je daarmee kunnen doen voor nieuwe interventies?

*[na afloop van tweegesprek:]
Hartelijk dank Reinout, heel goed om hiermee het nieuwe jaar in te gaan.*

Beste toehoorders, we sluiten af met een muzikale ode

aan Amsterdam, gevolgd door een toast op het nieuwe academische jaar. Met groot genoegen presenteer ik jullie de studenten van ons eigen Sweelinckorkest; ze zullen Aan de Amsterdamse grachten spelen.